

Andrew Lawrence-King: purjetamises ja muusikas on nii mõndagi sarnast

JANAR ALA
ajakirjanik

INTERVJUU

Täna on muide rahvusvaheline vanamuusikapäev, mis on ühtlasi ka Johann Sebastian Bachi sünnipäev vana kalendri järgi. Meil on aga põhjust rääkida sel puhul ka Claudio Monteverdist ja Andrew Lawrence-Kingist.

Briti vanamuusikaguru – olen mitmel korral märganud tema kohta niimoodi öeldavat – Lawrence-Kingi juhatusel esitati Eestis kahel korral (16. märtsil Pärnu kontserdimajas ja 18. märtsil Estonias) tema rekonstruktsiooni Monteverdi/Rinuccini kadunud ooperist «Ariadne» (1608), millest oli säilinud vaid üks fragment, n-ö «Ariadne lament», mis omal ajal oli, võib öelda, et isegi pophiti staatuses. Seda koos Filharmoonia kammerkooi, solistide ja barokkansambliga Floridante.

Lawrence-King on vanamuusika absoluutne tipppegija, kelle 1998. aastal koos Paul Hillieriga (kes mäletatavasti on ka Filharmoonia kammerkooi peadirigent olnud) tehtud plaat «Bitter Ballads» oli ilmumise aastal rock-staar Elvis Costello ajakirjale Rolling Stone tehtud edetabelis tema aasta lemmikplaat. Nii et murdis mingis mõttes välja *die-hard*-fännide ja spetsialistide kitsamate ringidest. Costello, mainigem sedagi, on ka suurepärase ja laia ulatusega muusikamaitses.

Lawrence-King on pärit Normandia ranniku lähedal asuvalt väikeselt Briti saarelt Guernseyilt, aga viimased kolm aastat on ta elanud Eestis.

Praegune ei ole «Ariadnet otsides» esimene tulemine.

Moskvas Opera Omnia tegime [seda] esimest korda 2017, aga see kool muidugi enam ei tööta. Praegune versioon on natuke lühem, kontserdipikkuses ja kontsentreerub ansamblimuusikale.

Kuidas te «Ariadnet» žanriliselt kirjeldaksite?

Üldiselt öeldakse barokkooper, kuigi mõlemad need sõnad on valed, sest tol ajal ei nimetatud end barokiks, see on ajaloolaste termin. Debatid on käinud, kas Monteverdi on varamodern barokk või hiline renessanss.

Mida te arvate?

Ma ütleks, et jah. (Naerab.)

Et mõlemad.

Näiteks tema intensiivne polüfoonia on väga renessanss. Nagu ka tema märkimisväärne tähelepanu teksti ja muusika ühtsusele. Muusikat toetab alati tekst või võib isegi öelda, et tekst vormib muusikat.

Samas on ta muusikas väga ekstreemsed, dramaatilised kontrastid, emotsioonid vahelduvad

Pill, millel on palju võimalusi: Andrew Lawrence-King «Ariadnet otsides» kontsertettekandel harfipartiid esitamas.

FOTO: ANNELI IVASTE

Lavastuselementidega kontsertettekande «Ariadnet otsides» uus tulemine Estonias.

FOTO: ANNELI IVASTE

väga kiiresti – see oleks jälle barokk, sest renessanss on rahulikum ja mõõdetum. Nii et need sildid polegi siinkohal väga hästi kasutatavad. Ja kas see on ooper?

Tal on kindlasti kõik need elemendid olemas, mida ühel ooperil ootame – seal on lauljad/näitlejad, väga kõrgetasemeline tekst muusikalises seades. Aga sel ajal ei kutsutud seda ooperiks. Me mõnikord vaatame seda kui ooperiajaloo algust. Aga nemad ei mõelnud sellest nii. Nende jaoks oli see midagi väga uut ja eksperimentaalset, aga nad ei mõelnud sellest, et jõuavad kunagi Mozarti või Wagnerini (Naerab.)

Kui kaua te seda teost taastasite?

Tegelikult mitte väga kaua, kaks ja pool kuni kolm kuud.

Aga selleks ettevalmistamine muidugi võttis kauem.

Võib öelda, et terve elu (naerab), et selle hetkeni jõuda. Mul mõluskus pikka aega mõttes küsimus, et kuidas selle Ariadnega siis on? Mõtlesime pikka aega, et äkki

keegi siiski leiab Monteverdi originaalkäsikirja.

Jutud käivad, et võib-olla ta siiski eksisteerib ja võib-olla mõnel erakollektsionääril see on. See oleks muidugi suurepärase, kui rekonstruktsiooni tegemine viib selleni, et keegi astub mestast välja ja ütleb (teeb teatraalset häält): tule nüüd siia, Lawrence-King, vaata, see siin on pärisasi!

Muidugi suurepärase oleks ka, kui selguks, et teie rekonstruktsioon on täpselt sama mis originaal.

(Naerab.) Olen muidugi naljaga pooleks selle peale mõelnud, et tänapäeval on võltsimistehnikad nii head, et me võime selle käsikirja võltsida, teha selle vanal paberil. See võiks täpselt välja näha nagu Monteverdi oma ja mina siis võiksin selle kusagil raamatukogus Itaalias avastada.

Mul on plaan avaldada see intervjuu päeval, mis ühtlasi on rahvusvaheline vanamuusikapäev. See on ka Johann Sebastian Bachi sünnipäev. Ma olen mõned korrad rääkinud Andres Mustoneniga kuna Mustonenile meeldivad kontrastsed žestid, siis ta on öelnud, et Bach on absoluut. Kas teie jaoks ka selliseid absoluute eksisteerib?

Bach on loomulikult paljude meie jaoks väga unikaalne helilooja,

unikaalne ka selles mõttes, kuidas aeg on talle reageerinud. Sel ajal kui ta tegutses, polnud ta nii hinnatud, mõned teised olid palju hinnatumad. Ajalugu on teinud ta millekski erakordseks, mida ta muidugi ka oli.

Aga ma ütlesin ka, et Monteverdi. Ta oli omal ajal ka väga tuntud, teda kutsuti «pühaks Claudioks». Tal oli erakordne talent luua emotsioone.

Nende vahel on ka sarnasusi. Bach teeb «Missa h-molliga» näiteks seda, et ta võtab tehnikaid oma varasematest perioodidest ja paneb need siis üheks suureks ja mitmetahuliseks tööks kokku. See ei ole muidugi ainus selline näide temalt, aga ehk kõige kuulsam. Monteverdi oli võimeline kokku panema varasemaid renessansielemente nagu polüfooniast ja väga hoolikat kontrapunkti baroki draamatilisusega, mida varem ka mainisin, kasutades õigeid asju õigesti kohtades.

Monteverdi asus üleminekukohas ja tema väljenduste arsenal oli väga lai – ta võis rääkida vanas keeles ja uues keeles, vanas kirikupolüfoonia ja ooperi keeles, aga ka väga hullus ja veidrads ja tol ajal kiiresti muutuv madrigalistisilis.

Ülikoolis õppisite te matemaatikat.

Mu esimene kraad oli matemaatikas.

Muusika oli alguses justkui kõrvalteema?

Ta oli päris oluline kõrvalteema. Kasvasin üles väikesel Guernsey saarel ja Inglise katedraalikoorige süsteemis. Võtsin klaveritunde, aga suur osa mu muusikalisest algharidusest tuli katedraali kooris laulmisest. Hiljem sai must ka sama kiriku organist. Ülikoolis õppisin ametlikult matemaatikat, aga suure osas tegin ikkagi muusikat. Ma olin seal organisatistipendiumiga.

Kui matemaatikaõpingud lõpetasin, otsustasin anda endale kogu selle raske ja tõsise matemaatika ragistamise eest väike-

Andrew Lawrence-King

- Harfimängija, dirigent, lavastaja, muusikateadlane
- Maineika vanamuusikaansambli Harp Consort kunstiline juht
- Lavastanud Milanos La Scalas ja Sydney ooperiteatris
- 2012 võitis ta Venemaal Kuldse Maski preemia Cavalleri «Rappresentazione di Anima et di Corpo» (1600) lavastusega, mis on samuti üks esimesi oopereid
- Ooperite «Ariadnet otsides» ja «Kalevala» autor (mõlemad 2017)
- Grammy ja Diapason d'Or'i auhindade laureaat

se preemia ja võtsin aasta, et õppida täies mahus ainult muusikat. Läksin sellisesse kohta, mida enam ei eksisteeri, Londoni vanamuusika keskusesse, mis oli üks väga idealistlik ainult vanamuusikale spetsialiseerunud kool. Läksin sinna, et laulmist õppida. Aga kuna mängisin nii orelit kui klavessiini ja neil ei olnud klavessipillimängijaid, siis pidin lauljaid saatma.

Neil ei olnud väga palju õpetajaid, aga kui mõni asjatundja tuli Londonisse, siis veendi teda ikka tulema ka meile meistriklasse andma. Näiteks oli meil seal kord kolm nädalat jutti kolm absoluutset Monteverdi eksperti, kes üksteise jutuga üldse ei nõustunud, aga nad mahitasid meid ise mõtlema ja lugema.

Muidugi ei saa teie puhul jätta rääkimata harfist. Kuidas teie harfimängija sai?

Võib öelda, et juhuslikult. Kui mu aeg Londoni vanamuusika keskus hakkas lõpule jõudma, läksin ühele peole, mille korraldas üks harfimeister. Läksin sinna kui laulja. Musitseerisime ja ilmselt

ma jõin ka natuke palju veini, nii et peo lõpuks ostsingi endale harfi, millega ka koju läksin.

Ja siis hommikul ärkasite ja avastasite, et olete endale harfi ostnud.

(Naerab.) Peaaegu. Mul on see harf tänaseni alles. Aga ma ei tahtnud hakata mängima kaas-aegset harfi, mind huvitas pigem see Monteverdi aeg, barokkharf. Nii et õppida seda polnud mõtet, sest kaas-aegne harf on midagi muud. Samas materjali selle aja harfimängu kohta eriti pole, 100 aastat hiljem, selle kohta juba on, kuigi ka mitte väga palju. Aga mul oli ettekujutus, kuidas see muusika peaks käima. Kindlasti aitas kaasa, et olin õppinud basso continuo'd (seda nimetatakse ka barokkmuusika selgrooks, bassihäälele, millele ehitatakse saateharmoonia – J. A.).

Mul vedas ka selles mõttes, et kuna barokkharfi mängijaid oli vähe, sain ma hakata kohe kõrgetasemeliste ansamblitega musitseerima, ja see on muidugi suurepärase võimalus õppida. Harf on suurepärase instrument ja tal on mitmeid teiste instrumentide eelseid. Sellega võib teha peaaegu kõike, mida klavessiinil või orelil, samas on tal ka teorbi selgus, samuti kitarrirütmilised võimalused. Harfi on võimalik mängida lihtsasti, aga ta loob oma resonantsi tõttu väga meeldiva atmosfääri.

Seoses basso continuo'ga meenus, et teil on ka jaht nimega Continuo.

See on tõsi. Kolm aastat tagasi eile (meie vestlus toimus 14. märtsil – J. A.) lahkusin saarelt, kus olin elanud kogu elu. Tulin Eestisse, mõtlesin, et jään nädalaks. Aga tuli pandeemia, ma ei saanud liikuda, kontserdid hakkasid ära jääma ja saabuma sulgemised. Siin oli hea, sest kõik polnud päris lukus, maal sai hõlpsasti liikuda. Tegin neil kuudel pikki jalutuskäike, õppisin maad tundma. Tulin nädalaks, aga kolm aastat hiljem olen jätkuvalt siin. Aga mu paat on jätkuvalt seal. Üks mu selle suve projekte on paat sealt ka ära tuua.

Jahisõiduga on selline huvitav asi. Seal tuleb vahetustega ülevall olla. Kui satud olemas kellegagi paaris, kellega sa varem pole kohtunud, siis seal, kus, nagu mere-mehed ütlevad, lähim maa asub kolm kilomeetrit allpool, räägid selle inimesega kõikvõimalikest asjadest, asjadest, millest sa pole kunagi võib-olla kellegagi rääkinud. Midagi sarnast juhtub ka musitseerides, see loob mingisuguse erilise sideme inimeste vahel. Olen alati mõelnud, et purjetamine ja muusika on kuidagi seotud.

Purjekal, ja see on mootorpaadist erinev, sa ei saa öelda, ma lähen nüüd niimoodi otse ja jutul lõpp, sa pead tuule ja lainetega koos töötama. Me tahame võib-olla sinna minna, aga kohe äkki ei saa, peab koostööd tegema, ja küll me sinna ka jõuame, aga võib-olla mõnd teist trajektoori pidi. Samuti muusikaga, võib-olla keegi soovib näiteks minna mõnd ootamatut rada mööda ja tark dirigent ei ütle, et meil on suund selge, vaid tuleb arvestada asjaoludega, ja nii õngi kõige parem.

Harf on suurepärase instrument ja tal on mitmeid teiste instrumentide eelseid.